

Hand-out #8 Niet veroordelen en niet opdringen

Tekstgedeelte: Mattheüs 7:1-6

- 1 Oordeel niet, opdat u niet geoordeeld wordt;
- 2 want met het oordeel waarmee u oordeelt, zult u *zelf* geoordeeld worden; en met welke maat u meet, zal er bij u ook gemeten worden.
- 3 Waarom ziet u *wel* de splinter in het oog van uw broeder, maar merkt u de balk in uw *eigen* oog niet op?
- 4 Of, hoe zult u tegen uw broeder zeggen: Laat toe dat ik de splinter uit uw oog haal; en zie, er is een balk in uw *eigen* oog?
- 5 Huichelaar, haal eerst de balk uit uw oog en dan zult u goed *kunnen* zien om de splinter uit het oog van uw broeder te halen.

- 6 Geef het heilige niet aan de honden, en werp uw parels niet voor de zwijnen, opdat die ze niet op enig moment met hun poten vertrappen, *zich* omkeren en u verscheuren.

Inleiding

Het is één van de belangrijkste thema's van onze tijd: niet oordelen. In een cultuur waar persoonlijke vrijheid als één van de belangrijkste kernwaarden wordt gezien is het logisch dat 'zestien miljoen mensen elkaar in hun waarde laten'. Jezus lijkt het hiermee eens te zijn als Hij een hele levensles besteedt aan 'oordeel niet'. Maar bedoelt Hij daarmee wel precies hetzelfde als wij denken? Duidelijk is in elk geval dat Jezus dit thema binnen de gemeenschap van leerlingen in het Koninkrijk plaatst. Hoe die gemeenschap een oefenplek kan worden in niet oordelen en niet opdringen van ons geloof, daarover gaat deze levensles.

De inhoud van de levensles

In de verzen 1-5 werkt Jezus het thema 'niet oordelen' uit. Vers 6 lijkt hier op het eerste gezicht weinig mee te maken te hebben, maar als je goed leest gaat dit over een soort omgekeerde versie van oordelen: anderen jouw geloof opdringen.

A. Niet oordelen over elkaar

**Oordeel niet* (vers 1a). Het Griekse werkwoord *krino* betekent hier: beoordelen en afwegen. Het gaat om afwegen van goed en kwaad en er een oordeel over vellen. Uit het woord zelf is niet zoveel af te leiden. Maar uit de context blijkt dat het hier gaat om 'onterecht of oneerlijke' beoordeling. Oordelen op zichzelf is nodig en onvermijdelijk, maar het mag een véroordelen worden. Vergelijk 5:22, waar Jezus een onderscheid maakt tussen boosheid en ontorechte boosheid. Het gaat hier dus om oordelen vanuit een persoonlijk motief, met als doel of gevolg we de ander persoonlijk schade toebrengen. We controleren en isoleren de ander. Positief geformuleerd: in het koninkrijk van God zoeken we er juist naar de ander te waarderen als mens en te begrijpen wat hij of zijn gelooft en kiest. En: hoe helpen we elkaar de weg van de gerechtigheid van het Koninkrijk te gaan?

**opdat u niet geoordeeld wordt. Want met het oordeel ...; en met welke maat u meet (vers 1b-2).* Door wie worden we dan eigenlijk geoordeeld? Uitleggers zien twee mogelijkheden: 1 door degene die wij veroordelen. Er ontstaat in de gemeenschap een cultuur van oordelen, van actie en reactie en daarmee wordt de gemeenschap van liefde verboden. 2 door God. God neem dit mee in zijn (laatste) oordeel. En de maat waarmee wij hebben gemeten zal ook voor onszelf worden aangehouden. Voor het leven de nieuwe gemeenschap die Jezus voor ogen heeft is de eerste betekenis van groot belang!

Voor het hier en nu betekent dat: wees bescheiden en nederig en oordeel eerst over jezelf! Zoals het in de hemel is, laat het zo ook op aarde gebeuren (6:10). Zie ook: Romeinen 2:1; 14:4; 1 Korinthe 5:3-5; Jakobus 4:11-12. Dit woord van Jezus werkte dus diep door in de kring van leerlingen en volgelingen. Het is een belangrijke levensles!

**Waarom ziet u wel de splinter in het oog van uw broeder en zie er is een balk in uw eigen oog (vers 3 en 4).* De woorden 'van uw broeder' geven aan dat het hier over het leven in de christelijke gemeenschap gaat. Jezus gebruikt een beeld dat Hij kende uit de werkplaats van zijn vader Jozef: een stukje hout in je oog. Het is belangrijk om te beseffen dat het hier gaat om de vraag: hoe kun je de ander helpen met het verwijderen van een hinderlijk tekort? In elk geval lukt dat niet als er bij jezelf een balk in de weg zit. Die balk verwijst naar een karakter dat niet gevormd is/wordt in het Koninkrijk van God. Als dat het gevolg kunnen we zomaar blijven steken in veroordeling. Maar juist die veroordeling maakt duidelijk waar in ons hart de gerechtigheid van het Koninkrijk ontbreekt. En daarom kunnen we onze broeder niet helpen (de splinter aanwijzen om hem te helpen verwijderen). En erger nog: we blijven steken in hypocrisie en eigengerechtigheid.

** Huichelaar, haal eerst de balk uit uw oog en dan zult u goed kunnen zien om de splinter uit het oog van uw broeder te halen. (vers 5).* Het oordeel (!) van Jezus over bovenstaand is scherp: dit is huichelarij. In 6:1-18 leerden we al: huichelarij is het beoefenen van gerechtigheid vanuit een onveranderd hart, gericht op de buitenkant. Voor Jezus waren de Farizeeën en schriftgeleerden van zijn tijd toonbeelden van deze hypocrisie. Daarom betekent 'de balk uit je oog halen' ook niet: een foutje corrigeren. Het gaat om iets veel diepers: om groeien in een karakter dat de trekken van het Koninkrijk en van de Koning draagt. Dat is een karakter dat niet langer veroordelend is, omdat het het niet meer nodig heeft zichzelf te verhogen ten koste van een ander (bijvoorbeeld).

B. Elkaar je overtuiging niet opdringen

Veel uitleggers geloven dat dit een losse uitspraak is van Jezus die eigenlijk geen verband heeft met het voorgaande. Dallas Willard – die heel erg geloofde in de eenheid en samenhang van de Bergrede – ziet hier juist een sterk verband.

** Geef het heilige niet aan de honden, en werp uw parels niet voor de zwijnen (vers 6a).* Waarschijnlijk moeten we de woorden 'honden' en 'zwijnen' hier opvatten als verwijzingen naar heidenen en goddeloze mensen. Dit zijn dus mensen die niet (zomaar) open staan voor het evangelie van het Koninkrijk. Als je ze dan toch 'het heilige' of de 'parels' van het Evangelie toewerpt probeer je ze in feite te manipuleren of hun gedachten te beïnvloeden op een manier die geen recht doet aan hun menselijke vrijheid. Veroordelen en opdringen zijn in die zien twee kanten van dezelfde medaille! Het evangelie van het Koninkrijk kan en mag

nooit worden opgedrongen. Het is Christus zelf die mensen voorbereidt om het te ontvangen. In die nederigheid mogen we getuigen.

** opdat die ze niet op enig moment met hun poten vertrappen, zich omkeren en u verscheuren.* (vers 6b). Dit beeld spreekt vanzelf. Als we het evangelie toewerpen aan mensen die er niet aan toe gooien we het te grabbel.

De (mogelijke) betekenis voor vandaag

Een gemeenschap van zout en licht zijn

In het begin van de bergrede sprak Jezus al over de roeping om zout en licht te zijn (5:13-16). Aan het slot van het evangelie worden de leerlingen de wereld in gestuurd om leerlingen te maken (28:16-20). En hier, in dit gedeelte wordt nog veel duidelijker wat eerder al steeds verondersteld werd: leerling zijn gebeurt in verbondenheid met elkaar in de gemeenschap. In de gemeenschap zijn we geroepen tot het beoefenen van 'overvloedige gerechtigheid (5:17-20) en deze gerechtigheid te zoeken in het Koninkrijk (6:33-34). Wat is gerechtigheid? Het is in het Oude Testament: recht doen aan de ander. Het gaat altijd om goed doen in relatie! Al deze dingen komen bij elkaar deze verzen over 'niet oordelen'. De gemeente van Christus (ook de onze) is geroepen om zout en licht in de wereld te zijn en één van de belangrijkste kenmerken daarvan is elkaar niet veroordelen. De liefde is de vervulling van de wet (22:36-40) en in dat kader wegen we samen goed en kwaad af, om samen de weg van Christus en zijn koninkrijk te kunnen gaan. Dat kerken in de ogen van mensen vandaag oordelende, veroordelende en hypocriete gemeenschappen zijn staat haaks op wat Jezus met zijn gemeenschap van leerlingen voor ogen had. Daar ligt de uitdaging voor de kerk vandaag!

Wel oordelen, niet véroordelen

Uit de hele bergrede wordt duidelijk dat Jezus niet een gemeenschap voor ogen heeft van vrijblijvendheid, waarin de vraag naar goed en kwaad niet meer gesteld wordt. Het tegendeel is het geval: juist in de gemeenschap van leerlingen in het Koninkrijk zoeken we naar Gods wil en naar antwoorden op de vraag hoe we de thora kunnen vervullen en gerechtigheid kunnen doen. Oordelen over goed en kwaad zijn daarbij onontbeerlijk en Jezus zelf doet dat ook voortdurend. De gemeenschap die Jezus voor ogen heeft zoekt te onderscheiden wat goed en kwaad is, om zo ook licht en zout in de wereld te kunnen zijn.

Wat Jezus echter niet wil is dat we elkaar als mens veroordelen en daarmee de gemeenschap verbreken. Hij wil dat we recht doen aan elkaar en elkaar helpen de weg van Christus te gaan. Kunnen we geloven dat de ander zijn eigen weg met Christus gaat?

Gemeenschap: oordelen om de ander te helpen

Een belangrijk inzicht is te vinden in de verzen 4 en 5: het ontdekken van een splinter in het oog van de ander staat in het kader van het helpen van de ander. Een splinter in het oog is een belemmering om goed te kunnen zien wat de weg van het Koninkrijk is en dus een struikelblok op de weg. Oordelen staat daarom in het kader van: scherp zien wat belemmert en die belemmeringen samen wegnemen. In de praktijk gebeurt echter vaak iets anders: in ons oordeel isoleren we de ander, helpen hem niet maar laten hem vallen. De belangrijkste reden voor die die neiging in ons is, dat we te weinig oog hebben voor ons eigen karakter (balk) en met twee maten meten. Jezus daagt ons daarom de balk in ons eigen ogen het belangrijkste maken, waardoor we bescheiden worden richting de broeder en de zuster.

Spannend wordt het als wat jij als een splinter in het oog van de ander ziet door de broeder niet zo wordt ervaren en geloofd. Niet oordelen betekent dan: het oordeel bij de ander laten, in het vertrouwen dat hij of zij zijn eigen weg met Christus gaat! Durven wat dat aan?

Ons geloof niet opdringen

Onze goede bedoelingen kunnen net zo schadelijk zijn als onze oordelen. Met zijn uitspraak over het heilige en de parels die we niet zomaar te grabbel moeten gooien maakt Jezus ons heel terughoudend in ons zout en licht zijn. Natuurlijk, we kunnen vol zijn van vreugde over de overvloedige gerechtigheid die in het Koninkrijk te vinden is en er iedereen deelgenoot van maken. Maar als de ander er niet klaar voor is of ervoor openstaat zal hij het niet kunnen ontvangen. Het is dus schadelijk voor het evangelie en voor onze relatie met onze medemensen als we proberen het evangelie op te dringen. Het is ook niet nodig, wat we mogen geloven dat Jezus, die alle macht heeft in hemel en aarde, het voorbereidende werk zal in mensenlevens waardoor er openheid kan ontstaan. Ook in de gemeenschap respecteren we elkaars grenzen en weg met Christus. Waar jij enthousiast over bent hoeft voor een ander niet ook vruchtbaar te zijn. Als je het toch probeert op te dringen veroordeel je in feite de ander en leidt de relatie schade.

Verdiepende vragen

1. Zie je – in en buiten de gemeente – inderdaad een grote allergie tegen oordelen? Waar komt die allergie vandaan? Hoe waardeer je die?
2. Jezus roept zijn leerlingen een gemeenschap te vormen in het Koninkrijk van God en zo zout en licht in de wereld te zijn. Hoe kan het dat zoveel mensen de kerk vandaag als een (ver)oordelende en hypocriete gemeenschap ervaren? Geven wij daar als gemeente ook aanleiding toe?
3. Wel oordelen, niet veróórdelen. Er zijn vast thema's in ons gemeentezijn van dit moment waar het op dit punt nauw luistert. Hoe helpt Jezus' oproep om niet te oordelen om samen goed en kwaad af te wegen en elkaar te helpen de weg van de navolging van Christus te gaan? Kunnen we inderdaad het oordeel bij de ander laten?
4. Hoe kunnen we getuigen zijn van het evangelie van het Koninkrijk zonder opdringerig te zijn? Zien we Jezus die alle macht heeft inderdaad voorbereidend werk doen?

Oefening: Zelfonderzoek

Neem een gebrek dat je bij een ander ziet in gedachten. Je vindt daar wat van. Doe nu zelfonderzoek: wat leeft er in je eigen hart op dit terrein? Hoe zit het met je eigen balk? Bepaal nu, in gesprek met God, je houding ten opzichte van (het gebrek van) de ander. Hoe kun je de ander nu helpen in het verwijderen van de splinter in zijn oog? En als de ander je hulp niet nodig heeft: kun het dan bij hem of haar laten?

Memoriseer

Romeinen 2:1 Daarom bent u niet te verontschuldigen, o mens, wie u ook bent die *anderen* oordeelt, want waarin u de ander oordeelt, veroordeelt u uzelf. U immers die *anderen* oordeelt, doet dezelfde dingen.